יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

תא שמע בין רב למעט. על פי הגורל תחלק הארץ נחלתן של ישראל שיקח כל שבט ושבט מה שיתן לו הגורל בין שהיה מגיע לו חלק מרובה כגון שבט שיש בו אנשים מעט בין שהיה לו חלק מועט כגון שיש לו אנשים הרבה דמיון דכל השבטים לוקחין בשוה שבט הקטן כשבט הגדול ומגלח חלקי בני שבט הקטן מרובה מחלק שבט בני הגדול ואי לקרקף גברי מאי בין רב למעט והלא נעלו כולן בשוה: **ועוד תניא.** בהדיא דלשבטים איתפלג ומשום דאיכא למידרש נמי האי בין רב למעט לכדלקמן בברייתא אילטריך נמי האי: **ועוד תניא כו'.** שתחלק לעתיד לבא לי"ג שבטים כלומר לי"ג חלקים שוין ולקמן מפרש מאי ניהו אומו חלק דעפי התם דאי משום לוי דנקיט נחלה כשאר שבטים כדכתיב התם שבט לוי אחד הא מנשה ואפרים נמי לא יטלו אלא חלק אחד כדכתיב התם שבט יוסף אחד ונמלאו י"ג שבטים נוטלין י"ג חלקים והי"ג לנשיא כדלקמן: **שבחלה.** כשבלו לארץ: **לא נחלקה אלא לי"ב שבטים.** אלו לא היה לו חלק בארץ אלא שבט אחד ושבט נתנו לו עריס לשבת בהן להיות ערי מקלט אבל מנשה ואפרים נטלו שני חלקים כדכתיב אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי (בראשית מח): **בכספים.** קס"ד השתא מי שהיה לו חלק יפה היה נותן דמיס למי שהגיע לו חלק כחוש מאי דניני ביני שנאמר בין רב למעט כלומר וצריך לדקדק בין רב למעט להוסיף דמיס הרב למעט שהיבורית קרי ליה מעט והעדית קרי רב שבך אמר ר' יהודה קאה ביהודה שוה ה' אאין בגליל והיה מעלה דמיס זה שנפל חלקו ביהודה למי שנפל לו חלקו בגליל: הכי גרסינן **אמר ר' יהודה כו'.** ולא בא לחלוק מדלא קתני רבי יהודה אומר: **ולא נחלקה אלא בגורל.** מסקנא דמילתיה דתנא קמא היא: **על פי.** משמע על פי אורים ותומים: **הא כילד.** אם אורים למה גורל ואם גורל למה אורים ושמא מכחישין זה את זה: **אלעזר מלוכש כו'.** כדכתיב (במדבר כז) ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על פיו יצאו וגו': **וקלפי של שבטים.** אלגז שמונחים בו י"ב פתקים שכתוב בהן שבטים וקלפי של תחומין אלגז שמונחין בו י"ב פתקין של י"ב חלקים של ארץ ישראל: **והיה מבוין ברוח הקודש.** כלומר באורים ותומים ששואלים שחלוקה ישרה היא ולא היו מרגיש בדבר השבטים מרוצים. ושני קלפי היו צריכין אחד לשבטים ואחד לתחומין ולא סגי בחד דתחומין ולימא עכשיו אני טוטל מה שיעלה בידי לצורך לאומן דא"כ אין כל החלוקה עשויה בגורל וקלא קאמר אך בגורל וגו' בלא הוצאת דיבור מפיו: **ואומר זבולן עולה.** עכשיו יצא בידי הטורף בקלפי כתב של זבולן. והאי דנקטינהו שלא כסדר לפי שאין עולה שום גורל על הסדר אלא על ידי מקרה: **ערף.** עירבב הממונה לכך את השערות יפה שלא יאמרו מדעת לקח את זו שהיה יודע מה כתוב בה. כמו ביצים טרופות בקערה (עדיות פ"ב מ"ד): **שער ראובן אחד.** שוה בכל מה שיש לזה יש לזה: **נאוס ה'.** הוא עצמו יאמר לכל אחד ליטול חלק פלוני ופלוני: **אידך למאן.** חלק י"ג למי דהא י"ב שבטים לחוד הוא דשקלי כדכתיב ביחזקאל [מז]: **לנשיא.** למלך המשיח: **העובד העיר.** היינו נשיא דעול רבים מוטל עליו כדכתיב ברחבעם אם היום תהיה עבד לעם הזה (מלכים א יב): **יעבדוהו.** יתנו לו נחלה מכל שבטי ישראל: **רונגר.** שכירים בעלמא לעבוד לו כתלמידים לרב אבל לא יותן לו מנחלתם. ורבינו חננאל פירש (ה) רון גר רון בלשון פרס יום וגר רון כלשון עברי שכיר יום: **והנוסר מזה ומזה.** משמע שנוטל חלק מזה ומזה: **לחרומת הקדש.** לבד מקומו של בית המקדש: **ולאחוזת העיר.** מקום העיר וכתיב בסיפיה דקרא בחד החלקים: **ולא נחלקה כו'.** כמו אמר מר: **למאי הלכתא.** קאמר שיהו מעלין כספים זה לזה: **אילימא כשופרא וסניף.** מה שהיתה זו יפה מזו וזו רעה מזו דמסליק ליה בדמי מאן דאית ליה שופרא למאן דאית ליה סניף: **אטו כשופטני עסקינן.** דמתחלקי מנחלתם בזוזי אלא ודאי בגליל טוטל ה' קאין כנגד קאה ביהודה: **לקרובה ורחוקה.** הקרקעות היו חולקין בשוה מי שלוקח מן הכחוש טוטל יותר עד כדמי היפה אבל מי שעולה לו גורלו בקרוב לירושלים מעלה מעות למי שעלה גורלו בכרחוק מירושלים שהרחוק גרוע הוא מפני שני דברים אחד מפני שרחוק מבית המקדש ואחד מפני שקרוב הוא לאדם העמים ויש לו לדאג מהן ורבי יהודה מילתא באפי נפשה קאמר דמי שנפל גורלו בגליל טוטל ה' קאין כנגד קאה שהכירו טוטל ביהודה אי נמי משום דקאמר תנא קמא דקורבה ורוחקה מחלקין בכספים אתא לאיתויי ולימר דקאה ביהודה שוה אמש קאין בגליל שבגליל שיהודה קרוב לירושלים וגליל רחוק יותר וצריך להעלות כספין שוה ד' קאין לקאה שבגליל: **בכספים העלוה.** להאות ביני דקורבה ורוחקא. וסברא הוא ומבין רב למעט לא נפקא ליה דמקרא לא שמעינן אלא העלאה לא שנא בכספים לא שנא בקרקע: **דלאו דידהו.** אלא מרגלים כדאמרן בפירקין דלעיל (דף קיח:):

כתיב

זבולן עולה תחום עבו עולה [עמו]. לאו עבו ממש דעבו מחלק אשר דכתיב (שופטים ה) ומשר לא הוריש יושבי עבו אלא כלומר תחום שבלד עבו: **העולם** הזה יש לו **פרדס ואין לו** שדה לבן. מימה דכשלהי מרובה (כ"ק דף פא: ופס ד"ה אין) אמרינן ממלוקת ארץ ישראל אין לך מישראל שאין לו בהר ובשפלה ונגב ומיהו אית דגרס אין לך שבט ושבט מישראל אבל הכא גרסינן אין לך אחד מישראל לעולם הבא ומשמע לו שער ראובן אחד היינו לכל אחד ואחד אי נמי בעולם הזה אין להם בשוה מזה כמו מזה אלא מזה מעט ומזה הרבה אבל לעולם הבא יש לו מן הכל שיעור שוה: **ואידך למאן.** מע"ג דכתיב שער לוי אחד הא כתיב נמי שער יוסף אחד דלא מנו שבט יוסף אלא כאחד: **לא סלקא דעתך דכתיב הנותר לנשיא** וגו'. וכב"ר כפר"ב דרים מהכא דנבעוני אינו מתרפא לעתיד לבא מדכתיב והעובד העיר וגו' ואימא להא ואימא להא ומדלאפקיה בלשון עובד דרוש ביה נמי נבעוני לו שמא פליגי:

סתם

תא שמע יבין רב למעט ועוד תניא עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים ולא נתחלקה אלא בכסף שנאמר בין רב למעט אמר רבי יהודה סאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר [2]אך בגורל ולא נתחלקה אלא [6]באורים ותומים שנאמר על פי הגורל הא כיצד [3]אלעזר מלובש אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדים לפניו וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו והיה מבוין ברוח הקדש ואומר זבולן עולה תחום עבו עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולן טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עבו וחוזר ומבוין ברוח הקדש ואומר נפתלי עולה ותחום גינוסר עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו נפתלי טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום גינוסר וכן כל שבט ושבט ולא כחלוקה של עולם הזה חלוקה של עולם הבא העולם הזה אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס שדה פרדס אין לו שדה לבן לעולם הבא אין לך [3]כל אחד ואחד שאין לו בהר ובשפלה ובעמק שנאמר [3]שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד הקדוש ברוך הוא מחלק להן בעצמו שנאמר [4]ואלה מחלקותם נאם ה' קתני מיהת שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים שמע מינה לשבטים איפלוג שמע מינה אמר מר עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים אידך למאן אמר רב חסדא [8]לנשיא דכתיב [5]והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל אמר ליה רב פפא לאביי אימא [7]רונגר בעלמא לא סלקא דעתך דכתיב [6]והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחוזת העיר ולא נתחלקה אלא לכספים שנאמר בין רב למעט למאי אילימא לשופרא וסניא אטו [9]בשופטני עסקינן אלא לקרובה ורחוקה כתנאי רבי אליעזר אומר בכספים העלוה רבי יהושע אומר בקרקע העלוה ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל תנא אך בגורל יצאו יהושע וכלב למאי אילימא דלא שקול כלל השתא דלאו דידהו שקול דידהו מיבעיא אלא שלא נטלו בגורל אלא ע"פ ה' יהושע דכתיב [7]על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים

כתיב

מסורת הש"ס

(ה) (סנהדרין טז.), כ) [פי' תוס' סנהדרין שם. ד"ה מהן], ג) כ"ק פא:, ד) פי' ימות עט. תוס' ד"ה דונגר נרסי'. ה) (בת"ס כ"ק פה. מל' ליקו) ליתא לפניו.

תורה אור השלם

1 על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט:
במדבר כו נו
2 אך בגורל יחלק את הארץ לשמות מטות אבתם ינחלו:
במדבר כו נה
3 השערי העיר על שמות שבטי ישראל שערים שלושה צפונה שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד:
יחזקאל מח לא
4 ואת הארץ אשר תפילו מנחלה לשבטי ישראל ואלה מחלקותם נאם ארני יקו:
יחזקאל מח כט
5 והעבד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל:
יחזקאל מח יט
6 והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחזת העיר אל פני חמשה ועשרים אלף תרומה עד גבול קדימה ויקמה על פני חמשה ועשרים אלף על גבול יקמה לעמת חלקים לנשיא והיתה תרומת הקדש ומקדש הבית בתוכה:
יחזקאל מח כא
7 על פי יי יחנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים וישב את העיר וישב בה:
יהושע יט נ

הגהות הב"ח

(ה) רש"ם ד"ה דונגר וכו' ורבינו חננאל פי' רוזגר רוז בלשון פרס. נ"ב עיין לעיל ד' 5 ס"ע:

עין משפט נר מצוה

לם א מי' פ"ד מהל' מלכים הל' ח:

רבינו גרשום

חלקו: ת"ש בין רב למעט. כין היה השבט רב בין היה השבט מעט נוטל זה כגון זה דאי לקרקף גברי איתפלג מישתכח דכולהו כי הדדי נסבי אלא ש"מ לשבטים איתפלג: ולא נתחלקה אלא בכספים. כדאמר לקמן בקרובה ורחוקה ודכתיב בין רב למעט כולם היו שוין בנחלתם שאותו שהיה זיבורית או במקום רחוק מירושלים הי' מעלין לו דמים כדי שיקח במקום רחוק או כדי שיקח ביבורית וכדאמר רב יהודה סאה ביהודה כו'. הגיהל ביהודה מוסיף דמים לנוטל בגליל: דכתיב על פי ה': היינו אורים ותומים דכתיב על פיו יצאו: קלפי שבה שמות השבטים וקלפי שבה שמות התחומין מתחין לפניו והיה אלעזר מבוין ברוח הקדש. ואם אמר זבולן עולה שבולטין אותיות באבני אורים ותומים תחום עבו יהא עולה לחלקו אחר שהיה בולט שם זבולן טרף בקלפי ששמות שבטים בה עלה בידו שם זבולן וטרף בקלפי החומין ועלה בידו תחום עבו היינו על פי אורים ותומים ועל פי הגורל וכן היה עושה לכל שבט ושבט: שדה פרדס. אלונות: שדה לבן. תבואה: שנא' שער ראובן אחד שער שמעון אחד. שכולן יהו חלוקין בשוה בהר ובשפלה ובנגב שאין זה צריך לזה: ואידך למאן. חלק שלשה עשר למאן: לנשיא דכתיב העובד את העיר. מלך שהוא משמר שבטי ישראל שכל שבט ושבט מצמצמין מנחלתו עד שעושין לו חלק אחד והיינו חלק י"ג: ודלמא רונגר בעלמא. שלא יתנו לו שיעור שבט כי אם עיר אחת או פלך אחד ואמתי אידך למאן: והנותר לנשיא היינו שבא מזה ומזה. כלומר אותו מותר שיהו מצמצמין משבט זה ומשבט זה ומיותרין לו כשיעור חלק אחד שלהן אותו מותר יהיה הקדש לאחוזת העיר כלומר למלך שאוחז העיר בידו: למאי אילימא בשופרא וסניא. כלומר שבשביל שנטל זה עדית זה נטל זיבורית יעלה בעל עדית לבעל זיבורית כספים עד שיהו שוים בנחלה: וכי בשופטני עסקי'. דהנית לזה ליטול עדית והוא נוטל זיבורית. אלא בקורבא ורוחקא. שאם נטל זה ברחוק מירושלים יעלה לו זה בדמים שנפל חלקו בקרוב ויתן לזה שהוא ברחוק: בכספים העלוה. לארץ ישראל שה' נותן לו דמים בשביל קרבת ירושלים. ור' יהודה אומר בקרקע העלוה שהיו נותנין יותר קרקע לאותו שברחוק יותר ממי שהוא בקרוב: דלאו דידהו שקלי. שנטלו חלק מרגלים ומתלוננים:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com